

Х

Изх.№

ДО
Г-Н БОГДАН БОГДАНОВ
МИНИСТЪР НА
ИКОНОМИКАТА И ИНДУСТРИЯТА

Относно: Публично оповестената информация от „Виваком България“ ЕАД за индексирание на цените на услугите

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН БОГДАНОВ,

Повод да се обърна към Вас е публично оповестената информация от „Виваком България“ ЕАД, за поредна година, за индексация цените на услугите с 4,3% увеличение, което се равнява на инфлационния индекс за 2023 г., обявен от Националния статистически институт.

Както може би знаете, през изминалата година този проблем бе на вниманието на институциите и тогава изразих категорично становище против индексирането на цените на мобилните услуги с инфлацията. Представих конкретни аргументи, които сега се налага отново да поставя на Вашето внимание, тъй като смятам за обосновани, но пренебрегнати заради икономически интереси, в ущърб на българските граждани.

I. Съгласно чл. 3, т. 2 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори: „Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия...“

Общозвестно е, че **клиентите на мобилните оператори не могат да влияят върху съдържанието на договорите с мобилните оператори**, дори срещат пречки да се запознаят със съдържанието им преди подписване.

За клаузата в договора за индексация не се изисква изрично съгласие, за разлика от клаузи като „влизване в сила на договор“, „съгласия за обработка на лични данни“, за които можем да заключим, че потребителят е имал възможност да ги договори.

II. Според становището на КЗП във връзка с индексацията на мобилните услуги през 2023 г., на основание чл. 144, ал. 4 от ЗЗП „...клаузите за индексация не е възможно да се квалифицират като неравноправни по смисъла на чл. 143, ал. 2, т. 13 от ЗЗП“

Т.е., *контролният орган по ЗЗП смята за законосъобразно, че мобилният оператор може да увеличава цената, без потребителят да има право в тези случаи*

да се откаже от договора, ако окончателно определената цена е значително завишена в сравнение с цената, уговорена при сключването на договора.

В тази връзка искам да подчертая, че правната логика е чл. 144, ал. 4 от ЗЗП да се тълкува във връзка с чл. 144, ал. 3, т. 1 от ЗЗП, която изключва приложението на чл. 143, ал. 2, т. 13 и при услуги, чиято цена е свързана с измененията на индекс. Разпоредбата на чл. 144, ал. 4 допълва, че условието за това е клаузите за индексирание на цени да са законосъобразни и методът за промяна на цените да е описан подробно и ясно в договора.

Цената на мобилните услуги не е свързана с индекс. Индексиранието е предвидено като възможност.

В този смисъл е Решение № 60095 от 16.08.2021 г. по т. д. № 663/2020 г., т. к., II т. о. на ВКС:

- „Основният критерий за приложимост на изключението по чл. 144, ал. 3, т. 1 от ЗЗП е **изменението на цената да се дължи на външни причини**, които не зависят от търговеца..., Именно външните причини, които могат да обусловят изменението на цената/лихвата/, **а не субективна власт на търговеца** и или доставчика на финансови услуги, са основанието законодателят да допусне запазването на сделката и на обвързаността на страните от нея, независимо че ощетената при увеличение на цената страна, винаги е по-слабата - потребителят, чиито права са предмет на закрила.“ – индексиранието на цените на мобилните услуги не се дължи на външни причини, а на субективната преценка на мобилните оператори да приложат индексация;

- „**Изключението следователно е въведено при презюмирана от закона добросъвестност на търговеца**, т.е. недобросъвестното му поведение прави неприложимо специалното отклонение от генералната дефиниция за неравнопоставеност. Наличието на добросъвестност е предпоставка за приложното поле на изключващата неравноправността норма на чл. 144, ал. 3, т. 1 от ЗЗП, което следва както от целта на закона, така и от систематичното тълкуване на разпоредбата във връзка с чл. 144, ал. 4 от ЗЗП.“

С оглед на това смятам позоваването от страна на КЗП само на чл. 144, ал. 4 от ЗЗП, за да изключи прилагането на чл. 143, ал. 2, т. 13 от ЗЗП е неправилно.

III. Клаузата в договора за индексация не позволява на потребителите да преценят икономическите последици от сключването на договора.

Недоумение в тази връзка буди отговорът на КЗП: „*Клаузата за индексация сочи по ясен начин размера на евентуалното увеличение, а именно средногодишния индекс на потребителските цени за предходната година, обявен от НСИ. Средният потребител може да прецени икономическите последици от евентуално сключване на договора.*“

Клаузата за индексация не сочи по ясен начин размера на евентуалното увеличение, а само че се изменя със средногодишния индекс на потребителските цени за предходната година, обявен от НСИ. Няма как потребителят, дори и икономически експерт, да знае колко ще бъде средногодишния индекс на потребителските цени.

IV. През 2023 г. държавата оказва подкрепа на мобилните оператори като измени Тарифата за таксите, които се събират от Комисията за регулиране на съобщенията по Закона за електронните съобщения, **в посока намаление на таксите**, като част от

мотивите за това бяха: насърчаване на инвестициите; стимулиране на иновациите; осигуряване на условия за въвеждане на ново поколение мобилни мрежи (5G).

Забележете, това бяха същите мотиви, посочени от представител на мобилните оператори, като причина за увеличение на цените чрез индексация.

В резултат, мобилните оператори плащат по-ниски такси, но продължават да увеличават цените на мобилните услуги и чрез индексирването им. Както знаем всеки нов тарифен план е на по-висока цена от предишния.

Възниква въпросът – добросъвестен ли е мобилният оператор при индексирването на цените с инфлацията, след като се променя или е възможно да се промени съществено икономическото поведение на средния потребител, когото засяга или към когото е насочена. Отговорът е – **не, не отговаря на изискването за добросъвестност наложената в договора възможност за промяна на месечна абонаментна такса веднъж годишно с обявления от НСИ средногодишен индекс на потребителските цени за предходната година. Такава търговска практика е нелоялна (чл. 68 г. от ЗЗП).**

Уважаеми господин Богданов,

Смятам за необходимо да подчертая, че през 2023 г. Подкомисията за наблюдение на дейността в областта на защитата на потребителите и ограничаването на монополите в 48-ото Народно събрание проведе две заседания, на които бяха обсъдени решенията на Виваком, Йеттел и А1 да индексират цените на месечните абонаментни планове със средногодишния индекс на потребителските цени за 2022 г., публикуван от НСИ. Въпреки поетите ангажименти в защита правата на потребителите, председателят на Подкомисията дори заяви, че ще сезира Комисия за защита на конкуренцията, индексирването на цените на мобилните услуги стана факт.

С оглед на изложеното се обръщам към Вас за задълбочен и обективен анализ на изложеното, както и на причините, поради които мобилните оператори и тази година ще се възползват от възможността да увеличат цените си и чрез индексирването им.

Очаквам на този етап, в защита на икономическите интереси на потребителите на мобилни услуги при нелоялни търговски практики и способности за продажба, неравноправни договорни условия – една от целите на ЗЗП, да предприемете незабавни действия за преустановяване на тази практика, в т.ч. ако е необходимо и чрез законодателни промени.

С уважение,

**ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**